

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. IV. Vtrum sit de essentia cujuslibet peccati esse contra legem æternam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

in bonitate & malitia: Ergo &c.

47. Huic instantiæ variè respondent Authores, sed vera solutio est quam D. Thomas ibidem tradit in resp. ad 3. ubi sic ait: *Dicendum quòd habitus est causa actus in genere causa finalis, secundum quam consideratur ratio boni & mali; & ideo in bonitate & malitia actus præminet habiui.* Igitur juxta hanc D. Thomæ doctrinam tunc solum effectus habet perfectius esse vel æquè perfectum in sua causa effectiva, quàm in se, quando talis effectus non est simul causa finalis ipsius causæ effectivæ; & ideo calor perfectius esse habet in Sole, & omnes creaturæ in Deo, quàm in seipsis, quia ita sunt effectus Dei & Solis, ut non sint eorum causa finalis: Quando verò effectus simul est causa finalis, perfectius habet esse in se, quàm in illa causa effectiva, cujus est finis; nam finis semper est potior tam in bono quàm in malo iis quæ sunt ad finem, quia secundum causam finalem ratio boni & mali moralis consideratur. Unde quia actus honestus ita est effectus habitus virtutis, ut simul sit causa finalis illius, in morali bonitate illum excedit.

48. Instabis: Licet actus secundus sit causa finalis habitus, debet tamen tota ejus perfectio & actualitas, in aliquam causam efficientem in qua contineatur, reduci: Sed non potest talis perfectio vel actualitas in aliam causam efficientem, quàm in habitum vel potentiam à qua actus producitur, reduci: Ergo debet in habitu vel potentia talis perfectio vel actualitas virtualiter contineri, & per consequens causa effectiva debet esse ita perfecta, sicut finalis, & habitus, sicut actus secundus.

49. Respondeo concessâ Majori, negando Minorem: licet enim major illa perfectio & actualitas actus secundi, in aliquam causam efficientem reducenda sit, non tamen in potentiam vel habitum, cujus est causa finalis, sed in causam primam, respectu cujus talis actus nullo modo est finis, sed habet duntaxat rationem effectus. Solutio est D. Thomæ infra quæst. 79. art. 2. in corp. ubi sic dicitur: *Omnis actio causatur ab aliquo existente in actu, quia nihil agit, nisi secundum quod est actu: omne autem ens actu reducitur in primum actum, scilicet Deum, sicut in causam, quæ est per suam essentiam actus: unde relinquatur quòd Deus sit causa omnis actionis, in quantum est actio.* Major ergo illa perfectio & actualitas quæ actio potentiam & habitum excedit, in actualitatem divinæ motionis, quæ omnis causa secunda ad agendum movetur & applicatur, & de actu primo ad actum secundum reducitur, juxta doctrinam D. Thomæ, debet ut in causam efficientem reduci: cum enim omnis causa secunda potentialis sit, vel potentialitati admixta, non potest talem actualitatem causare, nisi virtute & motione Dei, qui est actus purus, prius saltem naturâ imbuatur, subindeque nisi ad agendum præmoveatur & prædetermineatur, ut in tractatu de actibus humanis fusè ostendimus.

A

ARTICVLVS IV.

Vtrum sit de essentia cujuslibet peccati esse contra legem æternam?

§. I.

Quibusdam præmissis, conclusio affirmativa statuitur.

NOTANDUM primò ex D. Thoma infra quæst. 91. art. 1. quòd lex æterna est ratio agendorum à creatura rationali, in mente divina existens: cum enim lex nihil aliud sit (ut ibidem ait S. Doctor) quàm *dictamen præcticae rationis, existens in Principe qui gubernat aliquam communitatem perfectam, manifestum est (subdit) suppositio quòd mundus divinâ regatur providentiâ: quòd tota communitas universi gubernatur ratione divinâ; & ideo ipsa ratio gubernationis rerum, in Deo, sicut in Principe universitatis existens, legis rationem habet: & quia divina ratio nihil concipit in tempore, sed habet æternum conceptum, inde est quòd hujusmodi legem oportet dicere æternam.* Quomodo autem hæc æterna lex differat à providentiâ divina, diximus in tractatu de voluntate Dei.

Notandum secundò, omnes alias leges, sive divinas, sive humanas, à lege æterna derivari, & in virtute ejus vim obligandi, prohibendi, & præcipiendi habere: juxta illud quod de se ait divina Sapientiâ Proverb. 8. *Per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt.* Unde si peccatum sit contra aliquam legem divinam vel humanam, immediatè, erit etiam mediatè contra legem æternam, à qua leges illæ ut rivuli à fonte promanant.

Notandum tertio, legem dividi in naturalem & positivam. Lex naturalis est ipsum naturale lumen præcticae rationis, signatum in mentibus nostris, juxta illud Psal. 4. *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* Unde Ambrosius lib. 5. de paradiso cap. 14. ait quòd talis lex non inscribitur, sed innascitur: nec aliqua lectione percipitur, sed profuso quodam natura fonte in singulis exprimitur. Sicut enim in intellectu speculativo dantur quædam principia naturaliter nota, ut *Quodlibet est, vel non est: Totum est majus sua parte* &c. quæ sunt causa & principium totius cognitionis speculativæ: ita in intellectu pratico sunt quædam principia practica per se nota, ut *Bonum est faciendum, & malum fugiendum, & similia, quæ sunt mensura & regula nostrarum operationum.* Lex positiva est, quæ sub expressis verbis est posita, & subdividitur in divinam & humanam. Lex divina à Deo est posita, & in sacra Scriptura, vel sacris traditionibus continetur: lex verò humana est posita à Principe alicujus reipublicæ; unde dividitur in Ecclesiasticam, positam ab aliquo Ecclesiæ Prælato; & Civilem, ab aliquo Principe sæculari latam.

Notandum quartò, seu potius supponendum, quod de facto certum est, omne peccatum esse contra aliquam legem: nullum enim est assignabile, quòd lege divina vel humana, positiva aut naturali, non sit prohibitum. Unde cum D. Thomas infra qu. 88. art. 1. ait peccatum veniale non

Disp. 5.
art. 2.
§. 7.

50.

Disp. 8.
art. 2.
§. 3.

51.

52.

53.

esse contra legem, sed præter legem, non loquitur de ipsa lege per quam immediatè prohibetur; sed de lege quæ necessariò observari debeat ad assequendam æternam salutem, ut magis infra patebit. His præmissis: pro resolutione difficultatis propositæ,

54. Dico, essenziale esse cuilibet peccato, quòd sit contra legem Dei æternam: unde si per impossibile lex æterna deficeret, vel id quod modò est peccatum, non esset ab ea prohibitum, eo ipso non haberet formaliter rationem peccati, neque mali moralis, sed initiativè tantùm & fundamentaliter. Est contra Vazquem hìc disput. 97. & quosdam alios Recentiores, negantes esse de ratione peccati, in his quæ sunt intrinsecè mala, quòd sit contra aliquam legem, & afferentes essentialè peccati rationem desumi ex oppositione ad naturam rationalem, nullo habito respectu ad legem.

55. Probatùr primò ex Scriptura & SS. Patribus: Psalmo 118. dicitur, *Prævaricantes reputavi omnes peccatores terra*: Atqui si non esset essentialè omni peccato, quòd esset contra aliquam legem, omnes peccatores non possent dici prævaricantes; quia prævaricatio est contra legem, seu recessus à lege, ut docent Ambrosius serm. 16. in hunc locum, & Augustinus concione 25. in hunc Psalmum: unde Apostolus ad Rom. 4. ait: *Vbi non est lex, nec prævaricatio*: Ergo est essentialè omni peccato esse contra aliquam legem, subindeque contra legem Dei æternam, à qua omnes aliæ leges derivantur, & vim obligandi habent, ut notabili 2. ostendimus

Hanc rationem tangit Augustinus loco citato, ubi sic discurret: *Si prævaricantes sunt omnes peccatores terra, nullum est utique sine prævaricatione peccatum: nulla est autem prævaricatio sine lege: nullum est igitur nisi in lege peccatum*. Simili discursu utitur Ambrosius lib. 1. de paradiso cap. 8. dicens: *Non enim consisteret peccatum, si interdictio non fuisset: quid enim est peccatum, nisi divina legis prævaricatio, & celestium inobedientia præceptorum?*

56. Probatùr secundò conclusio ex definitione peccati, quam ex Augustino tradit D. Thomas hìc art. 6. ubi docet peccatum convenienter definiri, *Dictum, vel factum, vel concupitum contra legem æternam*: Ergo de ratione & essentia omnis peccati est, quòd sit contra talem legem: definitio enim, si sit legitima, debet explicare naturam & essentiam rei, & ea quæ per se & necessariò, non verò quæ per accidens tantùm seu accidentaliter ei conveniunt.

57. Probatùr tertio: De ratione omnis peccati est ut sit contra dictamen rationis, & idcirco habet esse peccatum, quia est contra tale dictamen: Sed dictamen rationis est ipsa lex naturalis, quæ est participatio legis æternæ: Ergo de ratione omnis peccati est quòd, mediatè saltem, sit contrarium legi æternæ. Major est certa: quia omnis moralitas sumitur per ordinem ad rationem, quæ est proxima regula actuum moralium: unde sicut bonitas moralis consistit in conformitate actus cum ratione, ita malitia consistere debet in difformitate vel difconvenientia ad illam, seu in hoc quòd sit contra ejus dictamen: quare si aliquis per errorem invincibilem judicaret hìc & nunc licere sibi facere aliquid quòd est de se malum, v. g. mentiri ad tuendam vitam proximi, aut furari ad tribuendam elemosynam, non peccaret tales

actus eliciendo, quia in tali casu nullum esset dictamen rationis illos prohibens. Minor verò est D. Thomæ infra qu. 91. art. 2. ubi ea ratione probat dari in nobis legem naturalem ex impressione legis æternæ, quia datur dictamen & lumen rationis, discernens quid sit bonum & quid sit malum, quid faciendum vel non faciendum: de quo lumine dixit Psalmista: *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine*, id est lumen à vultu tuo derivatum. Et sanè nisi hujusmodi lumen & dictamen rationis dicamus legem naturalem, non apparet quid in creatura rationali, ut tali, habeat rationem legis naturalis, ut consideranti patebit. Unde falsum est quod dicunt Adversarij, nempe tale dictamen se habere solum per modum cujusdam judicij enunciantis quid faciendum sit, vel non faciendum, non verò per modum legis præcipientis aut prohibentis: nam judicium illud non est merè speculativum, sed practicum, inducens ac movens ad aliquid agendum, vel non agendum, subindeque imponens obligationem, vel eam notificans; quod sufficit ad rationem legis.

Confirmatur: Vel judicium rationis dictans v. g. parentes esse colendos, vel non esse mentendum, movet per modum præcepti, vel solum per modum consilij: Hoc secundum dici non potest: quia ad peccandum non sufficit consilium de aliquo actu faciundo, vel de eligendo oppositum; aliàs omittere quæ cadunt sub consilio, esset peccatum: Ergo dicendum est primum, & ita nihil deerit prædicto judicio ad rationem legis.

Denique luaderi potest conclusio ratione D. Thomæ hìc art. 6. Peccatum, quodcumque illud sit, est malum morale: Sed malum morale essentialiter importat difformitatem seu difconvenientiam ad rectam rationem, & legem æternam: Ergo & quodcumque peccatum. Major patet. Minor probatur. *Actus humanus* (inquit S. Doctor) *habet quòd sit malus (moraliter) ex eo quòd caret debita commensuratione: omnis autem commensuratio cujuscumque rei attenditur per comparationem ad aliquam regulam, à qua si divergat, incommensurata erit. Regula autem voluntatis humane est duplex: una propinqua & homogenea, scilicet humana ratio: alia verò est prima regula, scilicet lex æterna, quæ est quasi ratio Dei*. Ergo actus moraliter malus, essentialiter importat difformitatem seu difconvenientiam ad rectam rationem, & legem æternam.

Confirmatur ex eodem Doctore Angelico qu. 2. de malo artic. 3. De moralibus, servatà proportionem, philosophari debemus sicut de artificialibus: Sed in genere artificialium nullus intelligitur defectus, nisi per oppositionem ad regulas artis: Ergo nec in genere moris potest intelligi aliquid esse defectuosum, nisi per oppositionem ad regulas morum, quæ ut diximus, sunt humana ratio, & lex æterna; subindeque essentialè est cuilibet peccato, quòd sit contra legem Dei æternam.

S. II.

Præcipua objectio solvitur.

61. **C**ONTRA istam conclusionem objiciunt Adversarij: Omne peccatum est malum, quia prohibitum: Sed quædam peccata sunt prohibita, quia sunt secundum se mala, ut

mendacium, & odium Dei: Ergo in his prius A est quod sint mala & peccata, quam quod lege divinâ vel humanâ prohibeantur.

64. Confirmatur: Illa quæ prohibentur quia mala, adhuc essent mala, quamvis non prohiberentur; semper enim odium Dei v. g. live prohibitum sit, siue non prohibitum, habet rationem mali: Ergo ut sint mala, non dependent necessariò à prohibitione legis.

65. Huic argumento respondet D. Thomas hic art. 6. ad 4. *Cum dicitur quod non omne peccatum idè est malum, quia est prohibitum, intelligitur de prohibitione facta per jus positivum. Si autem referatur ad jus naturale... tunc omne peccatum est malum, quia est prohibitum.* Per B quod patet ad confirmationem: nam illa quæ jus positivum prohibet, quia mala, prius per legem naturalem fuerant prohibita; & idè ex vi istius prohibitionis remaneret mala, quamvis jus positivum non accederet.

64. Instabis: Mendacium & odium Dei sunt quid intrinsecè malum moraliter, non solum antecedenter ad legem positivam, & independenter ab illa, sed etiam antecedenter ad legem naturalem, imò & ad legem æternam: nam pro illo priori, in quo divinus intellectus per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscit odium Dei præcisè secundum prædicata essentialia, verè cognoscit illud ut oppositum suæ bonitati, & ut avertens ab ea creaturam rationalem, ipsique creaturæ rationali disconveniens & dissonum; idem dicendum de mendacio: Ergo actus secundum se mali, sunt peccata independenter à lege naturali, & à lege æterna, & antecedenter ad illas, subindeque non est essentia peccati, quod sit legi æternæ contrarium.

65. Confirmatur: Licet per impossibile nulla esset lex æterna, nec ullus Deus, adhuc mendacium esset malum morale, & consequenter peccatum, per hoc præcisè quod est contrarium naturæ rationali: Ergo non est essentialis peccato quod sit contra legem Dei æternam.

66. Huic instantiæ, quæ est præcipuum fundamentum adversæ sententiæ, responderetur cum Salmanticensibus: Mendacium, odium Dei, & alios actus secundum se malos, antecedenter ad legem naturalem, & ad legem æternam, non esse mala & peccata formaliter, sed initiativè tantum & fundamentaliter; quatenus ex se, & ab intrinsecò sunt determinata, ut à lege æterna, subindeque à lege naturali, quæ est ejus participatio, discordent & devient; & apta nata, ut per illam prohibeantur, post cujus prohibitionem erunt mala & peccata formaliter & completivè. Ex quo patet responsio ad confirmationem: si enim lex æterna, subindeque omnes aliæ leges tollerentur, mendacium non esset malum morale, nec peccatum, formaliter & completivè, sed fundamentaliter tantum & initiativè; quia esset contrarium naturæ rationali, & ex se ac ex sua natura aptum, ut prohiberetur à legibus, si ponerentur. Sicut si omnes artis regulæ destruerentur, in genere artificiali nullum esset peccatum formaliter, sed tantum fundamentaliter; quia in genere artificialium nullus intelligitur defectus, nisi per oppositionem ad regulas artis, ut supra ex D. Thoma dicebamus.

67. Quæres in quo consistat malitia hæc initiativæ & fundamentalis?

Respondeo cum prædictis Authoribus, ipsam

consistere in eo quod actus ab intrinsecò mali secundum se repugnet alicui ex divinis perfectiōnibus, ut odium Dei summæ bonitati, mendacium primæ veritati; furtum summæ justitiæ & æquitati; hæc enim contrarietas & repugnantia est ratio & fundamentum, cur Deus per legem æternam & naturalem hujusmodi actus prohibeat: nam sicut Deus est necessariò determinatus ad diligendum sua divina attributa, sic necessariò est determinatus ad odio habendum, & prohibendum lege æternâ, quicquid prædictis attributis contrariatur.

Ex his facilè intelliges quid velit D. Thomas hic art. 6. ad 4. dum ait quod omne peccatum, ex hoc ipso quod est inordinatum, legi naturali repugnat: per hoc enim non intendit concedere peccato ante prohibitionem juris naturalis malitiam formalem & completivam, sed fundamentalem tantum & iniciativam, jam à nobis expositam, quæ est ratio & fundamentum cui legi æternæ & naturali repugnet.

ARTICVLVS V.

Utrum sit essentialis peccato quod sit injuria seu offensa Dei?

69. EXTRA controversiam est, peccatum esse aliquo modo contra Deum, & offensam illius: non quod effectivè ei noceat; si enim peccaveris (inquit Job) quid ei nocebis? & si multiplicata fuerint iniquitates tua, quid facies contra eum? sed quia nocet in affectu peccantis; omnis enim qui mortaliter peccat, vellet quantum est ex parte effectus saltem interpretativi, Deo malum inferre, illumque honore debito privare, si hujusmodi nocenti esset capax; in quo ipso, secundum prudentem æstimationem, injuriam ei irrogat, & Deus ipse reputat se ab illo offensus. Unde Judith cap. 11. dicitur: *Constat Deum nostrum peccatis offensus.* Et in Scriptura passim peccata dicuntur *offensiones, injuria, injuria, &c.* Queritur ergo an ratio illa injuriæ, seu offensæ Dei, per se & essentialiter, aut per accidens tantum, seu accidentaliter peccato conveniat? Pro resolutione

Dico, esse essentialis peccato, quod sit injuria & offensa Dei.

67. Probatur breviter: Peccatum formaliter quatenus tale, & ex propria sua ratione, habet esse contra legem æternam, ut articulo præcedenti probatum est: Ergo ex propria sua ratione habet quod sit injuria, seu offensa Dei. Consequentia probatur: nam qui sciens & volens transgreditur legem ab aliquo impositam, verè offendit ipsam legislatorem; quia ejus voluntati contradicit, eique debitam subjectionem & obedientiam denegat.

71. Deinde, peccatum non solum Deo ut legislatori contrariatur, tollens ab eo debitam subjectionem & obedientiam, sed etiam ipsam offendit, ut justum judicem, non timendo ejus pœnam & supplicium; ut testem, non reverendo ipsius præsentiam; ut supremum & summum dominum, denegando ei servitutem debitam; ut amicum & benefactorem, exhibendo se ei inimicum & ingratum, & abutendo ipsius beneficiis; ut primam causam, ac primum principium, utendo ipsius concursu ad peccandum; & denique ut summum bonum, & ultimum fi-